

gemeente
Het Hogeland

Raadsvoorstel

Onderwerp: Raadsvoorstel Dorpshuizenbeleid 2024 - 2028 "Ruimte voor ontmoeting!"

Datum: 17 april 2024

Agendapunt: 5

Behandeling: Ter bespreking in het Raadsoverleg

Portefeuille-

houder(s): Wethouder M. de Visser

Steller:

Zaaknummer: Z.HHL.082420

1. Samenvatting

Het huidige dorpshuizenbeleid loopt tot en met 2024. Bij een evaluatie van dit beleid is gebleken dat het wenselijk is om eerder met een nieuw beleidsplan en bijbehorende subsidieregeling te komen.

De gemeente Het Hogeland erkent de meerwaarde die dorpshuizen hebben voor de dorpen. Ze zijn belangrijk voor de leefbaarheid, bieden onderdak aan het verenigingsleven, hebben een sociale ontmoetingsfunctie, bieden een plek dichtbij de inwoners en zijn tot slot een partner in het creëren van algemene of collectieve voorzieningen binnen het sociaal domein. De gemeente heeft dus belang bij goed functionerende dorpshuizen. Belangrijk is dat wat het dorp zelf wil en kan het uitgangspunt is.

Door het nieuwe beleid komt er meer maatwerk in de subsidies.

De regeling voor groot onderhoud komt te vervallen. In het beleidsplan is een overlegplatform opgenomen. Dorpshuizen gaan ieder jaar onderling bepalen hoe zij het beschikbare gemeentelijke geld voor onderhoud verdelen. Ook krijgen zij de mogelijkheid een advies uit te brengen over het bedrag dat zij het volgende kalenderjaar nodig denken te hebben.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

De raad wordt gevraagd om het Dorpshuizenbeleid: "Ruimte voor ontmoeting" vast te stellen en de financiële consequenties hiervan, zijnde de aanpassing van het structurele budget voor dorpshuizen van €90.000 naar €150.000 vanaf 2024, op te laten nemen in de Voorjaarsnota.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Het huidige dorpshuizenbeleid: "Het (T)huis van inwoners" loopt tot en met 2024. Eind 2022 is echter gebleken tijdens een evaluatie (georganiseerd door Groninger Dorpen) en daaropvolgend een brandbrief van Groninger Dorpen (begin 2023) dat het beleid niet voldoende aansluit bij de huidige situatie van dorpshuizen. De belangrijkste knelpunten

zitten in de jaarsubsidieregeling voor dorpshuizen. Ook de regeling voor groot onderhoud blijkt in de praktijk te complex en niet aan te sluiten op de behoefte van dorpshuizen.

Daarom is ervoor gekozen om voor het verstrijken van de looptijd van het beleidsplan met een nieuw beleidsplan te komen. Om onze dorpshuizen in stand te houden en maatwerk te bieden is meer geld nodig. De bij dit Beleidsplan behorende subsidieregeling vraagt om een verhoging van het budget van € 90.000 naar € 150.000. Dit zal worden meegenomen bij de Voorjaarsnota.

3.2 Bevoegdheid raad

De Raad heeft een kaderstellende bevoegdheid.

Het college heeft de Algemene Subsidieregeling Gemeente Het Hogeland gewijzigd (met betrekking tot het artikel 5.10 Dorpshuizen) onder voorbehoud van besluitvorming door de Raad.

3.3 Wettelijk of beleidskader

Er is geen wettelijke verplichting tot het opstellen van dorpshuizenbeleid. Dit beleidsplan vloeit voort uit de evaluatie van het lopende beleidsplan.

3.4 Historische context

Zie aanleiding.

4. Beoogd resultaat (of effect)

Het beoogde resultaat is een gedragen beleidsplan waarin oog is voor de diversiteit van onze dorpen en dorpshuizen. Ook is er een subsidieregeling die maatwerk biedt en waarbij in het subsidiebedrag rekening is gehouden met de omvang van een dorpshuis en eventuele bijzondere factoren.

Het dorpshuizenbeleid sluit (beter) aan op de transformatie sociaal domein. Dorpshuizen vervullen een belangrijke functie in het versterken van de sociale cohesie. Dit betreft nu vooral een uitgesproken hoop en wens. In de toekomst is het mogelijk dat het college verplichtingen in het kader van de wederkerigheid kan verbinden aan de subsidie voor dorpshuizen. Dit is nu nog niet opgenomen in de subsidieregeling.

Ook proberen we als gemeente meer zichtbaar aanwezig te zijn in de dorpshuizen. Bijvoorbeeld door ruimtes in dorpshuizen op te nemen in ons intern reserveringssysteem.

Er is een beleidsarme methode geïmplementeerd voor het verdelen van het beschikbare geld voor groot onderhoud (momenteel € 40.000). Dorpshuizen bepalen onderling hoe het geld verdeeld wordt in een jaarlijkse bijeenkomst in het voorjaar. Er komt een onafhankelijk voorzitter, bijvoorbeeld Vereniging Groninger Dorpen. We geven de dorpshuizen ook de mogelijkheid om advies te geven over hoeveel geld er nodig is in het volgende kalenderjaar. Dit is tijdig genoeg om het geadviseerde bedrag over te nemen in de gemeentelijke begroting voor het volgende kalenderjaar.

5. Toelichting

5.1 Argumenten/motivering

Het hoofddoel van het beleid is om de dorpshuizen die we hebben zo veel mogelijk te behouden voor de leefbaarheid in de dorpen. Ook willen we als gemeente dorpshuizen faciliteren om hun rol in de sociale cohesie binnen het dorp te versterken.

Om de dorpshuizen te behouden zetten we in op een grotere verbinding tussen de interne organisatie van de gemeente (bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van de ruimtes voor vergaderingen en gemeentelijke bijeenkomsten).

We willen de link tussen het sociaal domein en de dorpshuizen versterken. Het doel is dat dorpshuizen hiermee hun rol versterken bij het vergroten van de sociale cohesie. Het is belangrijk dat we hierbij aansluiten op wat het dorp / dorpshuis zelf kan en wil. De verschillen tussen dorpen en dorpshuizen zijn groot, we moeten deze verschillen waarderen en benutten.

Naast exploitatiekosten hebben de dorpshuizen (en één jeugdsoos) te maken met kosten voor groot onderhoud. De huidige regeling is ingewikkeld en vergt 70% eigen middelen / cofinanciering. De regeling is afgelopen jaren zeer sterk onderbenut. Met het Beleidsplan voeren we een beleidsarme manier van verdelen van het beschikbare budget in.

Ook komt de eis van eigen middelen / cofinanciering te vervallen. De reden hiervoor is dat veel fondsen geen bijdrage meer leveren als het gaat om onderhoud. Daarnaast hebben dorpshuizen de afgelopen jaren ingeteerd op hun reserves voor onderhoud vanwege stijgende kosten zoals energiekosten en hoge OZB. Dit betekent dat er inmiddels in veel gevallen geen vermogen meer is om een deel zelf te financieren.

Het is te verwachten dat een nieuwe manier van verdelen (regelarm) en het vervallen van de eis tot cofinanciering ertoe zal leiden dat in de toekomst er meer dan de huidige € 40.000 per jaar benodigd zal zijn. We geven de overlegstructuur van de dorpshuizen de mogelijkheid om een advies te geven voor het benodigde geld voor het volgende kalenderjaar. Dit advies kan worden overgenomen in de begroting.

Nieuwe subsidieregeling: extra middelen noodzakelijk voor maatwerk

Om dorpshuizen te laten voortbestaan is het van belang dat de jaarsubsidie ook meer gaat aansluiten bij de onderlinge verschillen tussen dorpshuizen. We kijken hierbij naar de omvang van het dorpshuis (m2 oppervlakte van het gebouw) en de verschillen tussen inkomsten en uitgaven. Hierdoor komen we ook tegemoet aan de verschillen tussen dorpshuizen. Het ene dorpshuis heeft hogere energiekosten en ander dorpshuis moet juist veel OZB betalen. En ook de mogelijkheid om inkomsten te genereren verschilt van dorpshuis tot dorpshuis. Tenslotte willen we dorpshuizen met een “kostenverhogende” factor nog een extra bedrag geven. Voorbeelden van kostenverhogende factoren zijn (niet limitatief): de aanwezigheid van een gymzaal (zie verder onder 1), een extreem hoge OZB (zie verder onder 2), bijvoorbeeld door verplichte sloop- nieuwbouw of een monumentale status.

We kiezen ervoor om het basisbedrag voor het kleinste dorpshuis op € 3.000 te houden. Hierdoor zorgen we ervoor dat er geen enkel dorpshuis op achteruit gaat.

Schematisch:

Component A (basisbedrag)	Basisbedrag op basis van de omvang van het dorpshuis	Klein: € 3.000 Middelgroot: € 3.500 Groot: € 4.000
Component B (maatwerkbedrag)	Exploitatietekort (op basis van de laats beschikbare jaarrekening))	Het verschil tussen de inkomsten en uitgaven wordt voor maximaal € 2.500 gecompenseerd*
Component C (plusbedrag)	Extra subsidie vanwege kostenverhogende factoren. Hiermee kunnen we bijzondere situaties waarin component A en B ontoereikend zijn een extra bedrag geven. Voorbeelden zijn dorpshuizen met een gymzaal of een extreem hoge OZB. Er is geen sprake van een limitatieve lijst, waardoor er ruimte is om aan te sluiten bij toekomstige ontwikkelingen.	Vast bedrag van € 1.000 indien er sprake is van kostenverhogende factoren. De medewerkers Subsidies zullen dit beoordelen.

(*)Het nadeel van deze vorm van compensatie is dat dorpshuizen het tekort in eerste instantie moeten dekken uit een eigen financiële reserve. Dorpshuizen zonder eigen reserve kunnen zich immers geen tekort veroorloven. Desondanks is deze vorm van subsidie wel het meest passend bij de verschillende financiële kostenplaatjes van ieder dorpshuis.

1 – Dorpshuizen met een gymzaal

Voor dorpshuizen met een gymzaal zijn ook de beleidsvelden onderwijs en sport betrokken. Dit voorstel is opgesteld samen met betrokken ambtenaar van onderwijs zodat de onderwijsbijdrage voor het gebruik van gymzalen is afgestemd op dit voorstel. Wel dient te worden vermeld dat de onderwijsbijdrage op korte termijn wordt aangepast. Hiervoor wordt vanuit onderwijs een apart voorstel voorbereid. Vanuit sport worden de kosten van onderhoud en inspectie van gymtoestellen bekostigd. Naast de bijdragen vanuit sport en onderwijs is dus deze plus-component in de subsidieregeling opgenomen waardoor er voldoende compensatie plaats vindt voor het hebben van een gymzaal in of bij het dorpshuis. Eventuele wijzigingen in de regelingen vanuit sport en onderwijs hebben geen invloed op het vaste bedrag van € 1.000 als compensatie voor de kostenverhogende effecten van de aanwezigheid van een gymzaal.

2 – OZB en motie Omtzigt

In twee van de voormalige gemeenten was sprake van een OZB-korting 90%. Met de harmonisatie van de subsidieregeling is ervoor gekozen om ieder dorpshuis een gelijk en vast bedrag te geven. Voor sommige dorpshuizen met een groot en/of nieuw pand betekent dit dat zij er fors op achteruit zijn gegaan. Bij het proces om voorliggend beleid voor te bereiden is ook regelmatig een verzoek gedaan om de “oude” kortingsregeling op de OZB weer opnieuw in te voeren. Hiervoor is niet gekozen omdat dit zou leiden tot een onevenredig nadeel voor dorpshuizen die geen hoge OZB hebben, maar wel andere hoge kosten (bijvoorbeeld huur, energiekosten) of weinig inkomsten door een kleine omvang. Door het invoeren van een subsidieregeling met een component voor exploitatietekort is rekening gehouden met alle vormen van hoge kosten of gebrek aan baten. Ook “component C” voor dorpshuizen met kostenverhogende factoren kan worden ingezet. Dit betekent dat ingeval van een (extreem) hoge OZB nog € 1.000 extra aan subsidie kan worden verstrekt.

De motie (lees amendement) Omtzigt bewerkstelligt dat gemeenten de vrijheid krijgen om voor sportaccommodaties, dorpshuizen, andere sociaal belang behartigende instellingen zoals de lokale muziekvereniging of de scouting, en goede doelen, het veelal lagere tarief voor woningen te rekenen voor de onroerende zaakbelasting in plaats van het veelal hogere tarief voor niet-woningen. Overleg tussen VNG en het ministerie van BZK heeft geleid tot een onderzoek. Uit het onderzoek is gebleken dat er veel haken en ogen zijn aan het uitvoeren van de motie Omtzigt. Daarnaast hebben gemeenten aangegeven dat zij momenteel voldoende instrumenten hebben zoals subsidieverlening en OZB-vrijstelling voor maatschappelijke organisaties¹

Zoals hierboven beschreven is het onderwerp OZB in beweging. Om toch aan de wensen van dorpshuizen tegemoet te komen om de huidige regeling voor jaarsubsidie van meer maatwerk te voorzien, is voor deze regeling gekozen. Dat betekent dat als er ontwikkelingen zijn waarbij er sprake is van bijvoorbeeld een verlaging van de OZB of een keuze voor een (brede) regeling voor OZB-vrijstelling dat voorliggende subsidieregeling moet worden ingetrokken of aangepast. Dit kan ook betekenen dat het budget voor de subsidie dan naar beneden kan worden bijgesteld.

5.2 Risico's

De huidige regeling voor groot onderhoud kent een grote onderbenutting. Door het invoeren van een beleidsarme verdeling zoals voorgesteld in het beleidsplan kan blijken dat het huidige budget van € 40.000 niet toereikend is. Het laten vervallen van de eis tot cofinanciering speelt hierbij ook een grote rol. Toch is dit wenselijk, aangezien er voor de kosten van groot onderhoud vrijwel geen mogelijkheden tot fondsenwerving (meer) is.

6. Financiële aspecten en wijze van dekking

6.1 Kosten Subsidieregeling Dorpshuizen 2024	
Component A (basisbedrag)	Totaal € 103.000
Component B (maatwerkbedrag)	Geraamd: € 36.000*
Component C (plusbedrag)	Geraamd: € 11.000
TOTAAL	€ 150.000

*We gaan uit van een raming van € 36.000. Het is niet onze verwachting dat alle dorpshuizen de volledige maximale subsidie van € 2.500 voor het onderdeel exploitatietekort nodig zullen hebben.

Dekking

Momenteel bedraagt het budget voor deze subsidie € 90.000 per jaar. Om het benodigde maatwerk te kunnen bieden is echter een bedrag van € 150.000 noodzakelijk. We zullen de financiële gevolgen van dit beleid meenemen bij de Voorjaarsnota.

6.2 Platform groot Onderhoud Dorpshuizen en Jeugdsozen (PODJ)

¹ [Voorlopig geen oplossing voor toepassing lager ozb-tarief | VNG](#)

	Uitgaven	Budget
Groot onderhoud Dorpshuizen (en Jeugdsozen)	€ 40.000	€ 40.000 (2024)

Het Platform kan jaarlijks een verzoek indienen om het bedrag voor het volgende kalenderjaar te verhogen.

7. Inbreng belanghebbenden

In het beleidsplan is een paragraaf opgenomen over het draagvlak. Bij de totstandkoming van het Beleidsplan en de regelingen voor subsidie zijn de dorpshuizen betrokken. Er is een werkgroep geformeerd. Door omstandigheden is deze werkgroep slechts eenmaal bijeen geweest. Dorpshuizen zijn via Groninger Dorpen geïnformeerd over de voortgang. Dorpshuizen hebben opmerkingen mbt de voorgelegde beleidsrichting kunnen insturen in oktober 2023. Aan veel van hun wensen is tegemoet gekomen. Wel blijven er bezwaren tegen het niet compenseren (of aanpassen) van de OZB.

In september 2023 is een eerste schets aan de dorpshuizen voorgelegd. Dorpshuizen konden hier per e-mail op reageren. Oorspronkelijk zou er een bijeenkomst plaatsvinden waarin deze opmerkingen verder konden worden toegelicht. Dat is niet gelukt door personele problemen. Wel zijn alle opmerkingen en de reactie hierop opgenomen in een overzicht.

Verder zijn er bezwaren tegen de bepalingen van de Paracommerciële verordening met betrekking tot het beperkte aantal bijeenkomsten van persoonlijke aard. Aan de bezwaren wordt niet tegemoetgekomen in dit beleidsplan en onderliggende regelingen. De reden hiervoor is dat we het onderscheid willen blijven houden tussen commerciële partijen en de gesubsidieerde dorpshuizen.

De voorgenomen beleidsrichting is gecommuniceerd met de dorpshuizen en Vereniging Groninger Dorpen nadat besluitvorming in het college heeft plaatsgevonden.

8. Vervolgtraject

8.1 Uitvoering

- De medewerkers Subsidies zullen zorgen voor aanpassing van de communicatie op de website en bijbehorend aanvraagformulier. Dorpshuizen die ondersteuning nodig hebben kunnen terecht bij de medewerkers Subsidies en de medewerker Beleidsuitvoering Wonen en Leefbaarheid.
- De medewerker Beleidsuitvoering Wonen en Leefbaarheid zal het Beleidsplan implementeren, waar nodig in samenhang met de Programmamanager Transformatie Sociaal Domein en Deelprogramma manager Meer Veerkracht.
- Indien nodig zal voor het Platform Groot Onderhoud en uitvoeringsregeling worden geschreven.

8.2 Tijdsplan

Dit beleidsplan heeft een looptijd van 4 jaar.

8.3 Communicatie

Dorpshuizen worden uitgenodigd voor een bijeenkomst over het nieuwe beleid.

8.4 Evaluatie

In het lerend netwerk Dorpshuizen zal jaarlijks worden stilgestaan bij de ervaringen met het dorpshuizenbeleid.

Bijlage(n):

1. Dorpshuizenbeleid 2024 – 2028: Ruimte voor ontmoeting!
2. Wijzigingsbesluit Algemene Subsidieregeling gemeente Het Hogeland

Achterliggende documenten:

3. Overzicht reactie op eerste schets dorpshuizenbeleid
4. Benodigde financiën ten behoeve van Subsidieregeling Dorpshuizen

Winsum, 4 april 2024

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding